

Orienterende rapport ang. arkæologiske undersøgelser i forbindelse med en eventuel kapacitetsudvidelse af vandkraftværket ved Qorlortorsuaq

Dronebillede af den norrøne hustomt nummer 1 ved lokalitet VA11.

Rapport udarbejdet af Christian Koch Madsen, NKA

Feltarbejdet blev foretaget af Christian Koch Madsen (udgravningsleder), Fuuja Larsen (studentermédhjælper) og Michael Nielsen (studentermédhjælper) i perioden 12.06. - 17.07. 2015 på vegne af Grønlands Nationalmuseum og Arkiv. Tre lokaliteter i det nordlige Tasilikuluulik/Vatnahverfi blev arkæologisk undersøgt på vegne af forespørgsel af Nukissiorfiit.

Lokalitet VA10 UTM 22 N 822.748,7 / 6.767.597,5: En enkelt struktur var registreret, en formodet jagtseng fra Thule-kulturen. En udgravning af hele strukturens indre 26.06. – 27.06. viste dog, at der i stedet er tale om en flot norrøn dyrefold opbygget af store sten i op til 1,2 meters højde. Der gjordes dog ingen fund af kulturelt materiale til at bekræfte denne tolkning eller til datering af strukturen. Nær ved folden blev et lille kødd Depot fundet og registreret.

Alle strukturer ved VA10 kan hermed frigives.

Lokalitet VA11 (UTM 22 N: 823.299,8 / 6.767.844,9): To nordbostrukturer blev arkæologisk undersøgt i perioden 15.06. – 28.06. 2015. Struktur 1, et norrønt hus, blev totaludgravet med fund af flere sjældne genstande (spillerbrikker i hvalben, hvalrostand, calcedon, benkam, en brudt bronzespand etc.). Derudover kunne huset faseopdeles og udgør hermed en unik undersøgelse af denne type ruin. Struktur 2 blev undersøgt ved en prøvegrøft på 1x5 meter. Strukturen viste sig ikke at være en fold, som oprindeligt antaget, men i stedet et hus delt i to afdelinger og bevaret i op til ca. 40 cm's højde. På baggrund af fundene fra prøvegrøften, er der dog ingen grund til at foretage yderligere arkæologiske undersøgelser i strukturen.

Alle strukturer ved VA11 kan hermed frigives.

Lokalitet 0502 (UTM 22: N 812.433,5 / 6.762.260,5): Tre nordbostrukturer blev undersøgt i perioden 28.06. – 12.07. 2015. Struktur 1, en norrøn fold, blev luftfotograferet med georefererede punkter til senere digital dokumentation. Struktur 2, et norrønt stenfundament til et tørvebygget hus, blev totalt udgravet, men frembød kun et ringe antal af dårligt bevarede knogler fra udvaskede kulturlag. Mindst 3 brugsfaser kunne udskilles og huset kan med datering blive et vigtigt bidrag til forståelsen af denne slags norrøne bygningstyper. Struktur 3, som tidligere var tolket som et norrønt hus, viste sig ved næsten total udgravning at være en velbevaret norrøn fold opfyldt af op til 1,5 meter flyvesand. Murene fritlagdes, men ingen øvrige fund gjordes i folden.

2 nye norrøne strukturer blev opdaget under feltarbejdet: et (tørrehus) beliggende et par hundrede meter nordøst for de udgravede ruiner og det planlagte kørespor. Derudover viste prøvehuller og overfladeopsamlinger af genstande i kanten af en sandklit ca. 200 meter nord for de udgravede strukturer at den formentlig overlejrer en hel norrøn centraliseret gård med mange rum og særligt gode bevaringsforhold. Der kan være tale om et yderst velbevaret og kulturhistorisk vigtigt anlæg.

Struktur 1-3 ved 0502 kan hermed frigives, men det indskræpes at der ikke må udgraves bygningsmateriale fra klitterne på den modsatte (nordlige) side af den lille dal, idet de kan rumme sjældent velbevarede arkæologiske anlæg. Derudover anbefales det, at en arkæolog er til stede til at besigtige det indledningsvis arbejde, idet klitterne på sydsiden af dalen også kan rumme kulturminde, der nu er gemt under sand, men kan fremkomme ved afgravning af flyvesand.

Ø66/Igaliku Kujalleq (UTM 22 N: 810.420,3 / 6.764.385,6): Her blev kun vejforløbet ved havnen og forbi ruin 1 inspiceret i perioden 14.07. – 16.07. 2015. Ifølge udsagn fra Nukissiorfiit behøver kørevejen at være 3 meter bred. Da det smalleste sted imellem det norrøne pakhus (ruin 1) og senere stenpakhus er 3,3 meter er der umiddelbart ingen konflikt. Ved lidt påfyldning af det nuværende vejforløb burde det kunne tilrettes så ingen af pakhusene forstyrres, hvilket er meget ønskværdigt, da Ø66/Igaliku Kujalleq er indstillet til UNESCO verdensarvsområde. En mindre prøvegrøft langs det senere pakhus fremviste ingen spor af bygninger eller genstande, så den nuværende vej kan uden problemer udvides til de mulige 3,3 meter.

Der er umiddelbart ingen konflikt imellem det planlagte anlægsarbejde og de eksisterende norrøne ruiner ved Ø66/Igaliku Kujalleq. Det indskræpes dog, at såfremt anlægsarbejdet påbegyndes, skal udstrækningen af det norrøne pakhus (ruin 1) markeres præcist og mere permanent, således at det ikke påvirkes af trafik. Derudover anbefales det, at en arkæolog er til stede ved en eventuel udvidelse af de videre vejforløb ved Igaliku Kujalleq, da tykke flyvesandslag i området kan skjule eventuelle norrøne kulturminde.